

Demeter Sándor Lóránd

A törött cserépedény

„Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek! Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek; és amilyen mértékkel mértek, nektek is olyannal mérnek. Miért nézed a szálkát atyádfia szemében, a magad szemében pedig miért nem veszed észre még a gerendát sem? Vajon hogyan mondhatod akkor atyádfiának: Hadd vegyem ki szemedből a szálkát! – mikor a magad szemében ott a gerenda. Képmutató, vedd ki előbb a saját szemedből a gerendát, és akkor majd jól fogsz látni ahhoz, hogy kivehesd atyádfia szeméből a szálkát.” (Mt 7,1–5)

Kedves Testvéreim!

Ünnepi úrvacsorára előkészítő prédikációmban Pál apostol figyelmeztetésével fordultam a gyülekezethez: *„Próbálja meg minden ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból, mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik.” (1 Kor 11,28)* Az úrvacsoravételre készülve én is megpróbáltam magam. A következő néhány gondolatban ennek a megpróbálásnak általam bejárt ösvényét és eredményeit osztom meg.

A szent cselekedetre készülve arra voltam kíváncsi, hogy bizonyos emberekkel való első találkozásunk óta mennyire alakult másként a kapcsolataink; mennyire hatottak rám előzetes információk, hallomások. Ahhoz a bizonyos belső megpróbáláshoz jómagam irányelvként, vakvezetőként a Máté szerinti evangélium 7,1–5 verseit használtam.

Vannak Jézusnak olyan mondásai, a Szentírásnak olyan részei, amelyek, úgy érzem, magukért beszélnek. Annyira precízen, egyértelműen mondják el az üzenetet, hogy fölösleges őket boncolgatni, nem szorulnak magyarázatra. Az önvizsgálatomhoz használt tanítással is így vagyok. Tiszta és világos: *ameddig hibáid vannak, ne ítélezz más fölött. Egyszer a saját hibáidat akard megjavítani.* Ezt az elméletben elhangzó tanítást képi formában is látom magam előtt. Arra a történetre kell gondolni, amikor egy nőt házasságtörésen találnak, és meg akarják kövezni, Jézus pedig így szól a *bandához* – mert abban az esetben nem lehet gyülekezetéről, közösségről, még csak csoportról sem beszélni! –: *Az vesse rá az első követ, aki büntelen.*

A tanítás egyértelműen tiszta és világos, sőt mi több, képi formában is megközelíthető. Audiovizuális információt juttat el mai világunkba.

A továbbiakban azokat a benyomásokat osztom meg, amelyeket ez a tiszta tanítás keltett bennem azon a megpróbáló apostoli úton. Fontosnak tartom a megosztását, mert úgy hiszem, ahhoz, hogy a jézusi közös asztalnak és a rendtartó székely falu közösségépítő hagyományának legalább egy töredékét meg tudjuk tartani, ahhoz, hogy ebben a bomlásnak indult világban közösségként meg tudjunk maradni, szükséges az ilyen tiszta és világos örökölt tanításokról letörölni a port, és újra kézügybe, szívügybe helyezni őket.

Kezdem a *gerendával*. Kezdehetném a *kővel* is, amelyet csak büntelen vethet rá a másikra. Arra figyelmeztet mindkettő, hogy nem vagyunk tökéletesek. Bár Jézus tanítása és példaadása szerint mindnyájan törekszünk a tökéletességre, valamiért mégsem sikerül azt elérni. Ha tökéletességre való törekvésünknek célt tévesztő pályáját vizuálisan is be akarnánk mutatni, akkor arra nagyon jó segéd-eszköz lehet egy függvényrendszer. A függvényrendszer függőleges és vízszintes szárainak indulási pontjából, a 0-ból indul az ember is. Ahogyan vízszintes haladásunk a létezésben a halál felé történik, akként kellene függőlegesen is haladnunk a végső tökéletesség felé. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a 0-ból induló ember mielőtt elérné a végső tökéletességet, a haladási pályája mindig elgörbül és lentebb vagy jóval lentebb, a végső tökéletességgel párhuzamos pályára helyezkedik. Nem tudni, miért van, de a célba-érés csak nagyon keveseknek sikerül. A többségnek meg kell elégednie az úton-levéssel.

Folyathatjuk hát tovább azzal, hogy legtöbben végső tökéletességgel párhuzamos haladási pályára állott, úton levő, gerendás emberek vagyunk. Mindenkünkben ott van a hiba, az esendőség, és bár nagyon sokszor azt gondoljuk magunkról, hogy tökéletesek vagyunk, bizony nagyon töröttek vagyunk. Ugyanakkor szeretjük magunkat tökéletesnek álcázni, mert félünk a hibáinktól, mert szégyelljük őket. Pedig ezek a töredezettségek, faksznik, hozzánk tartoznak, életünk részei. Nem tudom, föltűnt-e, hogy amikor valamelyik családtagunktól egy ideig távol vagyunk – legyen ő édesapa, édesanya, férj, feleség, testvér vagy akár a legjobb barát –, legelőször a gyengeségei, a hibái kezdenek el hiányozni. Először csend van, aztán elviselhetetlen csend van, aztán eszünkbe jut például, hogy nincs cigarettafüst, vagy nem cseng a ház a kacagástól, vagy mindent a helyén találunk... Mindenki kedve szerint kiegészítheti a sort. Ugyanezt figyeltem meg a halálesetek alkalmával is. Először, a halál bejelentése rendjén, amikor beszélek, a gyászolók minden esetben a legszebbet akarják elmondani az elhunytáról, mindig eszményített formában beszélnek. Aztán ahogyan a gyász időszakában telik az idő, és ismétlődnek a beszélgetések, egyre inkább szóba kerülnek a hibák, a gyengeségek. A nagy megvalósítások mellett megjelenik az ember mindennapi arca, mindennapi arcában megjelennek mindennapi törekvései a végső tökéle-

tesség felé és mindennapi törekvéseiben mindennapi kudarcai és veszteségei. Az, ahogy élt, az élete ezekben a mindennapos kudarcokban jelenítődik meg, és már nem zavaró, nem szégyellnivaló, hogy bizony közben részegen járt haza, hogy akárhányszor próbált leszokni a cigarettáról, mindig gyengének bizonyult, hogy fogához verte a garast, hogy állandóan szanaszét voltak a dolgai, hogy mindig zsémbelődött... Ki-ki kedve szerint folytathatja a sort. Müller Péter írja, hogy *„Az ember ott szép, ahol törött. Ott a legemberibb. (...) Nyerő szériában, hatalomban és sikerben felfújódik az egónk, s megcsúnyulunk.”*

Azt, hogy a bennünk levő törések miként teszik értékessé az életünket, *A vízholdó és a két nagy cserépedény* című kínai tanítómese mondja el nagyon szépen: Egy vízholdónak volt két nagy cserépedénye. Annak a botnak egy-egy végén lógtak, amit a nyakában hordott. Az egyik edényen volt egy repedés, míg a másik tökéletes volt, és mindig teljes adag vizet szállított. A pataktól a házig tartó hosszú séta végén a megrepedt edény már csak félig volt vízzel. Két teljes évig így ment ez. A vízholdó két cserépedény vízzel indult el, de csak másféllel érkezett meg a házba. A tökéletes cserépedény büszke volt a teljesítményére, hisz tökéletesen elvégezte a dolgát. Szegény törött cserépedény szégyellte töredezettségéből való tökéletlenségét, és nyomorultul érezte magát, hogy csak fele annyit tud teljesíteni, mint tökéletes társa. Két év keserűség után egyik nap megszólította a vízholdót a pataknál: – Szégyellem magam, mert a hazafelé tartó úton a sok víz elszivárog belőlem. A vízholdó így válaszolt: – Észrevetted, hogy a virágok az ösvény mentén csak a te oldaladon nyílnak? Ez azért van, mert én tudtam a hibádról, és virágmagot szórtam az ösvénynek arra az oldalára. A pataktól hazafelé tartó úton minden nap te locsoltad őket. Két éve szedem csokorba azokat a gyönyörű virágokat, és házam asztalát díszítem velük. Ha nem lennél olyan, amilyen vagy, akkor ez a gyönyörűség nem ragyogná be házamat.

A gerendától indultunk, és e kis mese révén oda kerültünk vissza. Ahhoz a gerendához, amely nem enged látni, amely elvakítja a szemünket, amely nem enged kapcsolatban lenni, amely megakadályozza, hogy önmagunk és társaink töredezettségén átlépve gyönyörűséggel ragyogtassuk be mások életét. Két ember közt ez a gerenda, a kő, az előítélet, az ítélkezés a kölcsönös oda-vissza ható kapcsolattartást (interakciót) szünteti meg. Amikor nem engedi, hogy átlépjünk a töredezettségen és kapcsolatot teremtsünk, akkor a létezésünket gátolja. Mert létezésünk lényege az, hogy nem egyedüllétre teremtettünk, hanem kapcsolatra. A kapcsolat lényegét Gyökössy Endre pasztorál-pszichológus három pontban foglalja össze: *1. Lenni annyi, mint kapcsolatban lenni. 2. Egészségesnek lenni azt jelenti, hogy egyre élőbb kapcsolatban lenni. Fölfelé – Istennel. Befelé – Önmagunkkal. Kifelé – Embertársainkkal, a természettel, a bioszférával. 3. Ha bármely*

kapcsolat hiányos, szakadékonny, vagy éppen beteg, az veszélyezteti a további kapcsolatot.

E. Mansel Pattison szociálpszichiáter szerint a normális, illetve egészséges ember legalább 20–30 emberrel van élő és éltető kapcsolatban. A beteg ember jó esetben 10–12-vel, rosszabb esetben 1–2-vel, esetleg csak önmagával van kapcsolatban, és ez a kapcsolat is ellenséges. Vagyis egy egészséges kapcsolatban, ahol fölfelé, befelé és kifelé minden a teremtés rendje szerint történik, 1 ember jobbra vagy rosszabbra teheti 30-nak a napját. Ha pedig tovább bontjuk a számokat, akkor rádöbbenhetünk arra, hogy mekkora felelősséggel jár a másik emberhez való viszonyulásunk. Mert rajta keresztül egy közösségi kapcsolatba kerülünk bele, és a közösségi kapcsolaton keresztül a teremtett világ létezési rendjét gátoljuk vagy tesszük szabaddá.

A Sóvidék peremén, benn a hegyek között, ahol csak Isten lakik, és már a madár sem jár, van egy kis falu. A következő történet ott játszódott le. Jómagam hiteles forrásból, az ottani lelkésztől hallottam: Udvarolni járt a legény a lányhoz, aztán hogy s hogy nem, szépen foganatja is lett a dolognak. Titkolták a várandósságot, amikor pedig eljött az idő, kimentek az erdőbe, és a lány ott megszülte a gyermeket. Az apróságot betették egy fa alá, és avarral betakarták. Dolgukat végezve visszatértek a faluba. Igen ám, de az erdő nyitva tartotta a szemét, egy öregember rátalált a kisgyermekre és bevitte a faluba. Amikor a turpiság kiderült, megmutatkozott a falu lakóinak problémamegoldó készsége. Nem a kertek mögött pletykálták ki a fiatalokat, hanem először is, ahogyan az a nagykönyvben meg van írva, elnászpángolták őket, aztán kijelöltek a fiatalok számára egy házat, és kötelezték őket, hogy még aznap beköltözzenek. A falu, a közösség vitt mindent számukra, amire szükség volt a gyermekruhától a kiskanálig. Ma házasok és több gyermek szülei.

Hagyományörző közösségeinkben így érhető tetten még ma is a jézusi tanítás és a székely rendtartás közösségépítő ereje. Ugyanakkor egy olyan közösségi pillanatot örökíthetünk meg, amikor megmutatkozik a fölfelé, befelé és kifelé való kapcsolat teljessége és a létezési rend felszabadítása. Ennek természetesen az ellenkezőjét is láthatjuk (inkább azt láthatjuk!) székely közösségeinkben (és nem csak ott!). Ide most következhetne számtalan példa, amely olyan eseteket mutat be, amikor a közösségi kapcsolaton keresztül a teremtett világ létezési rendjét gátoljuk.

Az a nagyon jó kapcsolat, amikor szabaddá tudjuk tenni a létezést. Az, amikor teljességgel belehelyezzük magunkat a kapcsolatba. Az, amikor igazán meg akarjuk érteni a másikat, és vágyunk az életében való jelenlétre. Martin Heidegger ezt a vágyat és megvalósítást *jelenvalólétnek* nevezi. Jelen akarunk lenni az élet-

ben álarcok nélkül, elvárások nélkül, előítéletek nélkül, szavak nélkül. Esendőségünk ismeretében írja, hogy „*aki ezt megvalósítja, az lényegileg másokért él*”.

Összeolvasva a megpróbálás ösvényén, a Máté szerinti evangélium 7,1–5 vezetásával megtalált eredményeket összerakhatjuk a kapcsolaton alapuló közösségi lét 10 parancsolatát, és egy jó használati utasítást kapunk önmagunkhoz:

1. Mindnyájan a végső tökéletességgel párhuzamos haladási pályára állott emberek vagyunk.

2. Töröttek vagyunk.

3. Törötten is hordozunk értékeket egymás számára.

4. El kell fogadnunk egymás töredezettségét, mert ahol töredezetek vagyunk, ott nyilvánul meg legemberibb részünk.

5. Figyelni kell ítéleteinkre és előítéleteinkre.

6. Létezésünk lényege a kapcsolat.

7. Nem engedhetjük, hogy ítéleteink és előítéleteink elzárjanak a kapcsolattól, és így kérdéssé váljon létezésünk.

8. Minden kapcsolatunkkal a teremtet világ létezési rendjét gátoljuk vagy tesszük szabaddá.

9. Olyan kapcsolatokat kell kiépítenünk, amelyekben teljes lényünkkel benne tudunk lenni.

10. Nem szabad elfelejteni azt, hogy a jelenlevés, a benne levés a másik életében azt jelenti: lényegileg érte élek.

Ámen.